

ret reuelatio, attamen doctrinas, quae veritatibus ratione perspicuis, et diuinis perfectionibus aduersantur, ad falsas spuriasque esse referendas inde patescit, quod Deus rationis, et reuelationis auctor sibi ipsi nequeat repugnare.

CAPVT IX.

De officiis erga se ipsum, seu de honestate naturali.

CCCXXIX. Inter fines, quos spectauit sapientissimus conditor huius vniuersi, illum quoque reperiri alibi demonstrauius, vt quisque se conseruare studeat, se perficiat, diligitque; hoc enim neglecto, nec ea, de qua antecedente capite egimus, diuinae gloriae illustratio obtineri vlllo modo potest. Nemo igitur est, qui non huic fini actiones suas attemperae teneatur. Quod idem, quum et cuique innati suggerant naturae stimuli, et recta ratio ex veri boni notione luculenter perspiciat: quin obligationes et officia erga semetipsum dentur, absurdum foret dubitare.

CCCXXX. Quicumque facultatum a naturae auctore tributarum sibi satis non est conscius, atque adeo quas perfectiones acquirere, aut imperfectiones euitare aptus sit, probe non tenet, is in boni malique delectu facile inducetur in errorem; itaque unicuique imprimis curandum est, vt se ipsum noscat, tum vitas hominum inspiciat tanquam in speculum, dein vero qua ratione alii perfectiores facti sint, vel imperfectiores, sedulo experiatur.

CCCXXXI. Quum vero hominis status vel internus sit, vel exteruus, illeque anima et corpore atque vtriusque facultatibus, hic autem pluribus aliis determinationibus contineatur: homini, qui statum suum perficere debet, danda omnino est opera, vt se viuum
ser-

seruet atque incolumem, hinc bona animi, corporis-
et status externi, atque ita omnium, quas habere po-
test, perfectionum cumulum siue felicitatem consequatur;
quaecumque autem hisce bonis sunt contraria, quaeque
infelicitatem pariunt, diligenter declinet.

CCCXXXII. Animi perfectio in recta intellectus,
et voluntatis exercitatione consistit; quum igitur intel-
lectui is propositus sit finis, vt veritatum, quod eius
fieri poterit, cognitionem capiat, nec tamen sine vsu
facultatum sentiendi, reflectendi, intelligendi, iudi-
candi, et ratiocinandi eo, queat perueniri: manifestum
est, ad culturam harum facultatum cuique esse incum-
bendum, vt vincatur ignorantia, depellantur errores,
eaque euitetur cognitionum confusio, quae in discer-
nendo honesto a turpi posset obuenire.

CCCXXXIII. Sed inutile foret honesti ac turpis
discrimen nosse, nisi hausis veri boni cognitionibus
actiones nostrae congruant. Nulla sane alia est dese-
rendi officii causa, quam quod appetitiones, et auer-
siones potissimum sensitiuae a recta dissentiant ratione,
et vana tantum boni maliue specie decipiamur; quare
voluntatem finisuo obtinendo adsuefacere oportet, et
illam ita flectere, vt nonnisi ex verbi boni contempla-
tione ad appetendum ex contemplatione veri mali ad
auerandum se determinet, atque hoc modo praeclarus
ille rectae rationis cum inferioribus adpetendi faculta-
tibus consensus existat.

CCCXXXIV. Sed nihil magis voluntatem in trans-
uersum agere potest, quam affectus, in quibus adpetitio,
vel auersatio sensitiua dominatur: quare omnibus ma-
xime cordi esse debet, vt eosdem regant, et in disci-
plinam, atque obsequium tradant rationi; haec enim
huiusmodi vehementiores animi motus, ne in actus le-
gi contrarios erumpant, compefcat, sedabitque, aut
etiam, si ita res ferat, illis tanquam calcaribus ad ap-
petitionem, vel auersationem rationalem magis stimu-
landam, augendamque vtetur.

CCCXXXV. Vti animi imperio, ita corporis feruitio indigemus; quapropter huius *sanitatem*, quantum quidem in nobis est, conseruare, *habilitatem* vero exercitatione et arte augere in officio est. Ita porro fiet, vt organa, quae vel ad vitam generatim, vel speciatim ad sensus sive internos, vel externos, tum ad motus alios, veluti loquelam et ambulationem efficiendos pertinent, proprio muneri implendo magis idonea reddantur. In hisce enim functionibus tam conata, quam acquisita machinae corporeae perfectioni consistit.

CCCXXXVI. Ex hisce autem compertum est, quam turpe sit corporis vires mollitie atterere, vitae aut sanitatis pericula temere subire, membra mutilare, aut plane mortem sibi ipsi consciscere. Sane, qui spiritum e custodia dimittunt, manus defugiunt a Deo sibi assignatum, et essentialiam illam hominis perfectionem, quae in corporis cum anima commercio posita est, funditus euertunt, quo facto omnis quoque corporis ac animi perficiendi ipsiusque diuinae gloriae illustrandae occasio est erepta.

CCCXXXVII. Pendet autem hominis conseruatio et maior perfectio a rerum seu facultatem externarum vsu, ut nimirum cibus, potus, amictus, et incidentibus morbis medicamenta prompta habeantur. Ex quo satis adparet, eos ab officio discedere, qui in rebus huiusmodi parandis vel tuendis negligentes sedent, et oscitantur.

CCCXXXVIII. Omnis opera seu exercitatio facultatum nostrarum cum aliqua saltem aegritudine coniuncta, et illa speciatim, quae in rebus parandis tuendisque versatur, *labor* dicitur, cui opponitur *otium*, seu *vacatio* a labore. Quum nemo sit, cui ab actione ad finem suum pertinente, seu occupatione vacare liceat, vel qui sine vlla minima molestia se perficere, et rerum potiri satis possit, consequens est, vnus quisque teneatur laborem sectari, et eatenus otium fugere.

CCCXXXIX.

CCCXXXIX. Quoniam rerum expetendarum illa tantum ratio est, ut implendi officii sunt remedia, curare omnes oportet, ut cibo, potu, ac medicamentis utuntur minime noxiis, et moderate; ut vestimenta frigoris et tempestatum molestiis arcendis seruandaque verecundiae inseruiant; ut in domiciliis salubritas, ac commoditas spectetur; ut denique labor vitetur immodicus, qui vires frangit, et operas impedit futuras. Quapropter iam quiete frui, iamque iucunde et cum innoxia voluptate occupari siue honesto in otio viuere sine negotio aliquando licebit.

CCCXL. Qui in corporis habitu, et rebus comparandis atque expendendis statutum seruant modum, iis *frugalitas* et *temperantia*, et quatenus haec omnia in oculos cadunt, etiam *decorum* tribuitur. Ex quibus perspicuum est, hasce virtutes ad officia erga se ipsum esse referendas, vitia autem contraria, intemperantiam, et luxuriam, tum ingluuiem, ebrietatem, auaritiam, ac profusionem a lege naturali abhorreere.

CCCXLI. Innumerae autem sunt laborum, et occupationum formae, nec cuiusquam hominis tantum esse potest animi, vel corporis robur, ut omni veritati cognoscendae, omni que operi praestando sufficiat. Quare singulos ad certos quosdam labores et occupationes, hoc est, *vitae genus* sese applicare, et habitus illi consentaneos acquirere necesse est. Eam nimirum quisque sibi accommodet personam, in qua finibus viuere convenientissime, et ita maximas, quae in ipsum cadunt, perfectiones obtinere est aptissimus.

CCCXLII. Caueat porro quisque, ne antea implicetur aliquo certo genere, cursuque viuendi, quam potuit, quod optimum esset, iudicare. Itaque animi, et corporis vires, ingenium atque indoles, facultates externae, et, si ita res ferat, etiam voluntas eorum, qui pollut imperio, diligenter exploranda sunt; tum vero persona, quae cuique est imposta, ita gerenda est, ut nihil eorum, quae muneris ratio exigit, a nobis de-

siderari patiamur. In hoc peculiaria erga animum, corpus, et statum externum officia cernuntur.

CCCXLIII. Ad statum externum pertinet quoque *Existimatio*, seu iudicium aliorum de morali nostra perfectione, vel imperfectione, ex quo si latius serpat, *Fama* proficitur. Utraque in *bonam* et *malam*, deinde in *veram falsamque* abit. Bona existimatio iterum vel *simplex* est, seu naturalis, quae cuique ob solam a malo abstinenciam competit, vel *intensiva*, siue aduentitia, quam perfectiones vel intellectus, vel voluntatis superadditae sibi vindicant. Ista si verbis declaratur, *Laus*, si factis, *Honor*, si autem bonorum, et peritorum consensu propter eminentes dotes stabilita sit, *Gloria* nuncupatur, quibus *Vituperium*, *Contemptus* *Infamia*, atque *Opproprium* sunt contraria.

CCCXLIV. Quandoquidem bona *existimatio* partem iurium nostrorum constituit, praetereaue maiores perfectiones acquirendi occasionem praebet, cuiuslibet est officium eandem custodire et augere. Etsi enim quid homines de se loquantur, aut sentiant, praestare nemo possit, veram tamen laudem et honorem honestis actionibus promereri, in cuiusvis potestate positum est. Fugienda vero sunt vitia tam *Ambitionis*, quae est laudis et honoris per se tantum et propter se adpetitus, quam *adrogantiae*, qua ii sunt infecti, qui a perfectionibus opinatis, vel fortuito obuenientibus laudes, aut honores aucupantur.

CCCXLV. Quum *Fortuna*, seu euentus ab ineuitabili causarum nexu consequentes nemini queant imputari, ideo nec a *prospera* laudis, nec ab *adversa* vituperii arripi argumentum potest. In eo autem est cuique elaborandum, vt nec fortuna prospera emolliatur, nec in aduersa animum abiiciat, sed eam patienter ferat, suaeque virtute se inuoluat. In quo, quia excellens illa virtus *animi magnitudo* conspicitur, ideo, vt in illam facilius assurgamus, necessaria est praeparatio ad futuros casus.

CCCXLXI.

CCCXLVI. Sine concordia variorum in vno non intelligitur perfectio. Itaque vt hominis status omni ex parte in suo genere perfectus sit, officia erga animum, corpus, & statum externum inter se, et cum suo scopo tam generali, quam peculiari conspirare debent. Quamobrem non ita studendum est animi perfectionibus, vt corporis vires vel cetera bona externa negligantur, aut vicissim.

CCCXLVII. Equidem in eum aliquando casum demittimur, vt omnibus hisce officiis simul satisfacere nequeamus; sine quod necessaria nobis desint remedia, siue quod officiorum inter se conflictus oriatur. Ac tunc quidem nulla dubitatio est, necessitatem absolutam et simplicem non habere legem; quae verò in legem pugna se nobis obicit necessitas hypothetica; illa utique eam legem habet, vt id semper, quod ad maiores obtinendas perfectiones valet, ac potro finis remedio, malum minus malo maiori, adeoque etiam malum incertum malo certo praeferatur. Id tamen non imus inficias, malum incertum graue malo certo, sed longe leuiori, redimere licere.

CCCXLVIII. Itaque *ius* quod vocant *necessitatis* est facultas moralis, legem negligendi debiliorem, vt propter conflictum legi fortiori pareatur, et generatim iuribus strictetalibus adscribitur. Differt ab hoc *fauor necessitatis*, qui tam in necessitate simplicij ad excludendam omnem imputationem, quam in hypothetica vel ad tollendum reatum, si exceptio secundum leges instituitur, vel ad minuendam moralitatem; si fallam quis fecerit exceptionem, pertinet.

CCCXLIX. Ex hisce autem intelligitur, cur incidente contentione I. si *ius* quidem sit animi quam corporis perficere facultates. II. cur tamen officium, quod ad vitam tuendam valet, anteponendum sit illi officio, quod scientia, et cognitione continetur. III. cur potro corporis totius magis quam partis, aut facultatum externarum ratio sit habenda. IV. curque si
aut

aut membrorum, aut rerum facienda sit iactura, quod ad longiorem vitae conseruationem pertinet, considerare oporteat, et alteri praeferre.

CCCL. Sunt porro res vel *necessariae*, sine quibus vita corpusque incolume nequit conseruari, vel *utiles*, quae ad vitam sine taedio ac aegritudine transigendam requiruntur, vel denique *iucundae*, quarum visus sensuum externorum voluptati inseruit. Itaque non obscurum est, res necessarias utilibus, utiles autem voluptuariis esse anteponendas, et ita etiam labores alios aliis antecellere.

CCCLI. Is vero officiorum erga semetipsum confictus existere nunquam potest, in quo licita esset *autochiria*, seu voluntaria sui ipsius occisio. Est sane vita omnium bonorum temporalium fundamentum, et aeternorum occasio. Igitur omnibus facultatibus internis, atque externis, libertati, existimationi, valetudini, et corporis integritati praestat, quae fere omnia aliquam moram habere possunt, ac sustentationem. Quare qui manus violentas sibi inferre mallet, quam honorum, quae modo memorauimus, iacturam sentire, falsam utique faceret exceptionem, et fini remedia, bonumque partis bono totius anteponeret.

CCCLII. Et quoniam omne periculum mali incerti infra idem fere malum certum, est ponendum, turpe profecto foret, mortem futuram esse valde verisimilem, et acerbissimam, morte voluntaria certa ac praesenti occupare. Praeterquam quod enim multa, ut aiunt, inter os et offam internenire possunt, ipsi etiam dolorum acerbitati longius vitae spatium quam maxime praeponderat, ut nulla adeo mors incerta cum certa morte comparari posse videatur. Quid quod se ipsum morti dans animum angustum et minutum prodit; dein patientiam exercendi, et fiduciam in Dei prouidentia ac bonitate collocandi negligit occasionem.

CCCLIII. Sed nec vitae aliorum bonorum seruandorum causa, leges Religionis naturalis negatiuus
mi-

migrare unquam licet. Vitam enim et reliquas nostras facultates, ea tantum ratione custodire, et perficere obligamur, quatenus ad Dei perfectiones manifestandas sunt remedia. Nefas itaque foret horum remediorum causa sine omnium ultimo excidere. Quare id omnino tenendum est totius inhonestatis nullam esse capitaliorem, quam quae contrahitur contemptu summi Numinis, et diuinae gloriae obscuracione.

CCCLIV. Contra si cum praeceptis erga Deum affirmatiuis incideret contentio, quoniam illis implendis sufficiente opus est occasione, in grani vitae, vel rerum discrimine actionem, quae ad gloriam Dei immeditate illustrandam conduceret, praetermittere non erit in vitio. Sane poterit quis alio loco, et tempore eodem officio fungi, nec qui se ipsum seruat absque impietate, recedere intelligitur a diuino cultu, quippe ad quem omnes et singulae actiones nostrae semper referendae sunt.

CAPVT X.

De naturali aequitate seu officii imperfectis.

CCCLV. Leges et obligationes erga alios siquidem ex merito fluunt et dignitate, *imperfectas*, si vero ex suo illorum consequuntur, *perfectas* nuncupari supra vidimus, et inde officiorum, quae aliis debentur, discrimen duximus, vt iam imperfectis siue aequitati, iam vero perfectis, siue iustitiae adscribantur. Superest modo, vt de vtroque officiorum genere singillatim disputemus; quae iterum, prout vel ex sola natura, vel simul ex accedente quodam facto pendent, in *absoluta* et vniuersalia, vel in *Hypothetica* et particularia dispefcuntur.

CCCLVI. Ea nimirum est naturalis hominum infirmitas atque imbecillitas, vt nemo semetipsum perficere solus possit, alii itaque aliorum indiget opera, atque